

SYLWAN

277

MIESIĘCZNIK POLSKIEGO TOWARZYSTWA LEŚNEGO

Wydawany z pomocą finansową Polskiej Akademii Nauk

ROK CXXIX

Warszawa, styczeń 1985 r.

Numer 1

JERZY SMYKAŁA

Rozwój urządzania lasu w 40-leciu Polski Ludowej

Развитие лесоустройства в 40-летие Народной Польши

Development of forest management

in the space of 40 years of People's Poland

1. WPROWADZENIE

CCP
630(05)
Sylwan

C-2584

Główne zadania urządzania lasu, tj.:

1) sterowanie produkcją leśną, w tym głównie regulacja wielkości i struktury użytkowania lasu z uwzględnieniem zasady trwałości lasu i ciągłości użytkowania oraz wielofunkcyjnego charakteru gospodarstwa leśnego;

2) średniookresowe planowanie gospodarcze oraz prognozowanie rozwoju zasobów leśnych i możliwości użytkowania;

3) ocena stanu lasu i efektywność gospodarowania, stały się wyznacznikiem rozwoju urządzania lasu po II wojnie światowej. Rozwojowi temu sprzyjał pogląd, że racjonalna działalność gospodarcza w leśnictwie powinna być oparta na planach urządzania gospodarstwa leśnego.

Czynnikiem warunkującym optymalne sterowanie produkcją leśną jest rozpoznanie (inventaryzacja) stanu lasu, tj. głównie przyrodniczych uwarunkowań produkcji leśnej oraz struktury gatunkowej i wiekowej zapasu produkcyjnego. Po II wojnie światowej, z chwilą powstania Polski Ludowej w nowym kształcie terytorialnym oraz w wyniku upaństwowie-

Nr inw. 34407

nia lasów stanowiących własność prywatną o powierzchni ponad 25 ha, zarysowała się szczególnie pilna konieczność rozpoznania stanu lasu, jako podstawowego warunku racjonalnego, planowego sterowania produkcją leśną. Nie było to zadanie łatwe, gdy się uwzględni niedobór wysoko kwalifikowanej kadry specjalistów z zakresu urządzania lasu oraz w zasadzie brak podstawowej dokumentacji urzędzeniowej, zwłaszcza na Ziemiach Odzyskanych; szacuje się, że ok. 80% dokumentacji urzędzeniowej uległo zniszczeniu w wyniku działań wojennych.

Kolejne fazy (cykle) prac urządzania lasu w okresie 40-lecia Polski Ludowej świadczą wymownie o ilościowym i jakościowym rozwoju urządzania lasu oraz o wzroście roli planu urządzania gospodarstwa leśnego jako podstawy racjonalnego gospodarowania oraz wykładni polityki leśnej.

2. CYKLE URZĄDZANIA LASU REALIZOWANE W 40-LECIU POLSKI LUDOWEJ

a. Opracowanie prowizorycznej tabeli klas wieku w latach 1944—1946

Pierwszym wymiernym efektem przybliżonego rozpoznania przez służbę urządzania lasu — podporządkowanej wówczas dyrekcjom lasów państwowych — wielkości i struktury zapasu na pniu, bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych, było opracowanie przybliżonej tabeli klas wieku oraz orientacyjnej mapy przeglądowej drzewostanów. Uzyskane tą drogą informacje — z powodu niejednolitego podejścia metodycznego i braku odpowiednich materiałów geodezyjno-kartograficznych — stanowiły jedynie bardzo przybliżoną charakterystykę stanu lasu na miarę ówczesnych możliwości.

b. Prowizoryczne urządzenie lasu w latach 1946—1955

Prowizoryczne urządzenie lasu stanowiło istotny postęp w zakresie rozmiaru rzeczowego i dokładności prac urzędzeniowych. Podkład geodezyjno-kartograficzny dla urządzania lasu stanowiły uaktualnione, za pomocą pomiarów busolowych, mapy w różnych skalach. Techniki prac urzędzeniowych regulowały początkowo „Przepisy techniczne w sprawie prowizorycznego urządzania lasów państwowych” wydane przez Ministra Leśnictwa w 1945 r.

W roku 1950 wprowadzono metodę siedliskowo-drzewostanową opartą na wydanych „Przepisach przejściowych w sprawie urządzania lasu metodą siedliskowo-drzewostanową” oraz wdrożono jednolity system klasyfikacji siedlisk leśnych w powiązaniu z rejonizacją przyrodniczo-leśną. Poza tym w okresie prowizorycznego urządzania lasu w latach 1948/49, tytułem próby, wprowadzono metodę siedliskowo-bezzrębową, której zaniechano w 1950 r. ze względu na jej praktyczną nieprzydatność.

Zapas produkcyjny określono w sposób szacunkowy, rzadziej za pomocą sposobów pomiarowo-szacunkowych i pomiarowych. Obiektem urzą-

dzeniowym było nadleśnictwo. Etat użytków rębnych wg dojrzałości ustalano w ramach wyodrębnionych gospodarstw, etat użytków przedrębnych wg potrzeb hodowlanych.

Niezależnie od prac prowizorycznego urządzania lasu przeprowadzono w 1954 r. w całym kraju jednorazową rewizję cięć pielęgnacyjnych (użytkowania przedrębnego). Celem tych prac było określenie aktualnego stanu cięć pielęgnacyjnych, m.in. pod kątem stosowania selekcji drzew, oraz ustalenie zadań w tym zakresie na okres 1955—1964. W 1955 r. przeprowadzono także jednorazową rewizję użytkowania rębego, której celem było określenie wielkości i struktury drzewostanów dojrzałych technicznie do wyřębu i ustalenie wynikających stąd możliwości użytkowania w latach 1955—1965.

c. Definitywne urządzanie lasu w latach 1956—1967

Prace urzędzeniowe poprzedzone zostały pracami geodezyjnymi, które polegały na: dokładnym ustaleniu granic obiektów leśnych, przeprowadzeniu formalno-prawnego postępowania związanego z rozgraniczeniem gruntów państwowego gospodarstwa leśnego i trwałym zestabilizowaniu punktów załamania granic tych gruntów. Prace te w ok. 55% wykonane zostały przez resortową służbę geodezyjną, a w 45% przez przedsiębiorstwa podległe Głównemu Urzędowi Geodezji i Kartografii. Godny podkreślenia jest fakt, że po zakończeniu tych prac w 1967 r. Lasy Państwowe dysponowały jednolitym i dokładnym (w stosunku do potrzeb) podkładem geodezyjno-kartograficznym w skali 1:5000. Określona w toku definitywnego urządzania lasu, na podstawie dokładnych pomiarów geodezyjnych, powierzchnia państwowego gospodarstwa leśnego wynosiła w 1967 r. 7141 tys. ha (w tym 6646 tys. ha powierzchni leśnych).

Prace urzędzeniowe, metodą siedliskowo-drzewostanową, przeprowadzono na podstawie wytycznych wprowadzonej w 1957 r. instrukcji urządzania lasu. Była to pierwsza w dziejach polskiego leśnictwa jednolita instrukcja urządzania lasu (1).

Zapas grubizny w toku definitywnego urządzania był określony metodycznie niejednolicie — za pomocą metod pomiarowych, pomiarowo-szacunkowych i szacunkowych; nie pozwalało to na określenie błędu z jakim ustalane były zasoby drzewne w poszczególnych obiektach. Fakt ten jest przyczyną, że wyniki inwentaryzacji zapasu uzyskane w kolejnych cyklach urzędzeniowych nie są w pełni porównywalne. Z różnic tych wielkości nie mogą być formułowane wiążące wnioski dotyczące efektywności gospodarowania i wielkości okresowego przyrostu bieżącego.

Zasadniczym elementem regulacji użytkowania rębego były wieki rębności określone dla podstawowych gatunków lasotwórczych — w zasadzie niezależnie od warunków siedliskowych i funkcji (grup) lasu. Kryterium wyřębu (dojrzałości technicznej) był głównie wiek rębności.

d. Okresowa rewizja urządzania lasu w latach 1967—1978

Prace geodezyjne ograniczyły się w tym cyklu oraz w następnym do zaktualizowania dokumentacji geodezyjno-kartograficznej, tj. do po-

miaru i utrwalania na gruncie nowo przyjętych powierzchni, głównie z Państwowego Funduszu Ziemi, wniesienia tych działek na mapy gospodarcze nadleśnictw oraz określenia ich powierzchni. Czynności te wykonywane są przez służbę geodezyjną BULiGL.

Podstawą wykonania prac urzędzeniowych była znowelizowana instrukcja urządzania lasu wydana drukiem w 1970 r. (2). Instrukcja ta w porównaniu do urządzania definitywnego nie wniosła istotnych zmian technologicznych, wprowadziła natomiast zasadę wielkoobszarowości, powszechości i kompleksowości urządzania lasu.

Nowe zasady regulacji wysokości użytkowania rębego wprowadzono jedynie w odniesieniu do drzewostanów klasy odnowienia; oparte one były na przeciętnym okresie uprzątnięcia. Stosowanie tych zasad prowadziło praktycznie do skracania okresów odnowieniowych, co było przyczyną ich wycofania w następnym cyklu rewizyjnym.

e. Aktualny rewizyjny cykl urządzania lasu, zapoczątkowany w 1979 r.

Znowelizowana na potrzeby tego cyklu instrukcja urządzania lasu (3) wprowadziła szereg istotnych zmian do dotychczasowej praktyki urządzania lasu. Zapas grubizny na pniu określany jest metodą matematyczno-statystyczną za pomocą losowo (schematycznie) rozmieszczonych powierzchni relaskopowych lub powierzchni próbnych kołowych. Metoda ta gwarantuje uzyskanie wystarczającej, z gospodarczego punktu widzenia i uzasadnionej względami ekonomicznymi, dokładności określania miąższości drzewostanu. Liczba powierzchni próbnych w konkretnym drzewostanie jest pochodną powierzchni i zróżnicowania drzewostanu, co w zdecydowanej większości przypadków gwarantuje uzyskanie względnie wysokiej dokładności określania miąższości dla drzewostanu jako podstawowej jednostki planowania handlowo-gospodarczego.

Dla prawidłowego ustalenia wielkości użytkowania istotne znaczenie ma głównie dokładność określania zapasu większych grup drzewostanów (klasa wieku, gospodarstwo, itp.), która przy obecnie stosowanej metodzie inwentaryzacji zapasu jest stosunkowo wysoka.

Metoda matematyczno-statystyczna, stosowana w kolejnych cyklach urządzania lasu, umożliwiająca określenie wielkości błędu w jednostkach naturalnych (m^3) lub w procentach, jakim obciążony jest wynik inwentaryzacji, pozwoli w przyszłości na wiarygodne wnioskowanie o dynamice zapasu i efektywności gospodarowania (okresowy przyrost miąższości, itp.) w analizowanym okresie.

Istotnym krokiem naprzód w kierunku obiektywizacji regulacji wysokości użytkowania rębego jest zharmonizowanie zasad podziału gospodarczego z zasadami regulacji wysokości użytkowania. Głównym wyznacznikiem podziału gospodarczego są — podyktowane warunkami siedliskowymi i wymogami funkcji lasu — zasady zagospodarowania.

W gospodarstwach o niezrębowych sposobach zagospodarowania użytkowanie rębne realizowane jest w wysokości wynikającej z potrzeb odnowieniowo-pielęgnacyjnych młodego pokolenia lub utrwalania funkcji lasu.

W gospodarstwie zrębowym podstawę regulacji wysokości użytkowania stanowią, zróżnicowane przyrodniczymi warunkami produkcji leś-

nej i wagą funkcji lasu, wieki rębności. Różnym celom produkcji odpowiadają zróżnicowane wieki rębności. Istotnym zmianom uległy również kryteria oceny dojrzałości technicznej drzewostanów.

Podstawowym kryterium dojrzałości technicznej (spełnienia celu produkcji) drzewostanu jest docelowa pierśnica, zróżnicowana w zależności od przyjętego wieku rębności, wieku i bonitacji drzewostanu. Zmiana kryteriów oceny dojrzałości technicznej drzewostanów w sposób istotny ogranicza obecnie — w porównaniu do urządzania definitywnego i I cyklu rewizyjnego — możliwość przeznaczenia do cięć również drzewostanów młodszych, wykazujących jeszcze dobry ilościowo i jakościowo przyrost miąższości.

Jakościowe zmiany w technologii prac urządzeniowych znamionuje również szerokie, jakkolwiek dalekie od możliwości i potrzeb, zastosowanie elektronicznej techniki obliczeniowej do mechanicznego przetwarzania danych z inwentaryzacji urządzeniowej w skali obrębu, nadleśnictwa, okręgowego zarządu lasów państwowych lub kraju.

3. INNE PRACE STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ URZĄDZANIA LASU

a. Urządzanie lasów nie stanowiących własności państwa oraz lasów państwowych pod zarządem innych resortów

Opracowywanie dokumentacji urządzeniowej dla lasów niepaństwowych zapoczątkowano już w 1948 r. na podstawie „Tymczasowej instrukcji urządzania lasów niepaństwowych”, którą zastąpiono w 1961 r. „Szczegółowymi zasadami sporządzania uproszczonych planów urządzania gospodarstwa leśnego dla lasów nie stanowiących własności państwa”. Od roku 1974 obowiązuje „Instrukcja w sprawie ustalenia zasad sporządzania programów zagospodarowania lasów nie stanowiących własności państwa”.

Technologia prac urządzeniowych w lasach państwowych nie będących w zarządzie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego — wzorowana na instrukcjach obowiązujących w pgl — dostosowana jest do specyfiki tych lasów, umożliwia jednak także stosowanie metod eksperymentalnych, co ma niekiedy miejsce w obiektach doświadczalnych.

Realizacja zasady powszechności urządzania lasu, tj. objęcia pracami urządzeniowymi lasów wszystkich kategorii własności, położonymi w obwodzie nadzorczym urządzanego nadleśnictwa, zapoczątkowana została pod koniec lat siedemdziesiątych i w zasadzie jest kontynuowana.

Uzyskane drogą powszechności urządzania lasu informacje dotyczące przyrodniczo-ekonomicznych uwarunkowań produkcji leśnej w lasach wszystkich kategorii własności analizowane w obwodach nadzorczych, w skali OZLP i kraju umożliwiają kształtowanie racjonalnej polityki leśnej niezależnie od struktury własnościowej.

b. Prace glebowo-siedliskowe oraz diagnostyczno-nawożeniowe

Inwentaryzacja siedlisk leśnych określająca aktualne i potencjalne możliwości produkcyjne — z uwzględnieniem stopnia zniekształcenia lub

degradacji — stanowi podstawowy warunek racjonalnego ustalenia celu produkcji oraz kierunków przebudowy drzewostanów i redegradacji siedlisk leśnych. Rozpoznanie siedlisk dokonywane w trakcie cyklicznych prac urządzeniowych, głównie na podstawie analizy składu mechanicznego gleby i roślinności dna lasu, nie jest wystarczająco precyzyjne dla planowania hodowlanego (składu gatunkowego) w ponad 100-letnim cyklu produkcyjnym. W 1957 r. zapoczątkowano zatem i kontynuuje się we wzrastającym rozmiarze opracowania glebowo-siedliskowe wykonywane przez pracownie specjalistyczne, wyposażone w nowoczesne laboratoria, zapewniające niezbędną obsługę analityczno-poznawczą.

Pracownie specjalistyczne wykonują również prace diagnostyczno-nawożeniowe na potrzeby wielkoobszarowego nawożenia powierzchni leśnych oraz nawożenia szkółek leśnych i zadrzewieniowych.

c. Prace z zakresu rekreacyjnego zagospodarowania lasu oraz inżynierii leśnej

W celu zagwarantowania kompleksowego charakteru operatu urządzeniowego jego integralną częścią — prócz biologicznych aspektów produkcji leśnej — jest problematyka zagospodarowania przestrzennego danego regionu, zwłaszcza w zakresie aktualnych i przewidywanych potrzeb rekreacji oraz analiza potrzeb inwestycyjnych w zakresie udostępnienia lasów oraz zwiększenia ich produktywności.

Istota kompleksowego planowania urządzeniowego polega głównie na odpowiednim ukierunkowaniu zamierzeń inwestycyjnych i remontowych, aby rozmiary tej działalności i hierarchia realizacji wiązały się z wielkością i lokalizacją zadań produkcyjnych określonych operatem urządzeniowym. Spełnieniu tych wymogów zadość czynią plany: rekreacyjnego zagospodarowania lasu, docelowej sieci dróg leśnych, melioracji wodnych i zabudowy potoków górskich oraz plany budownictwa mieszkaniowego i gospodarczego; plany te stanowią integralną część operatu.

Opracowywanie dokumentacji z zakresu inżynierii leśnej zapoczątkowane zostało w 1970 r. i kontynuowane jest w obecnym cyklu urządzeniowym.

d. Prace fotogrametryczne

Fotogrametria znalazła szerokie zastosowanie w definitywnym cyklu urządzania lasu (1956—1967) i to zarówno w pracach geodezyjnych jak i wyłączeniowo-pomiarowych. Podkłady fotogrametryczne sporządzone zostały — na potrzeby zainteresowanych Oddziałów Biura — przez pracownię specjalistyczną zlokalizowaną w Warszawie i wyposażoną w nowoczesny sprzęt.

Zastosowanie fotogrametrii pozwoliło na terminowe zakończenie definitywnego cyklu urządzania lasu, ułatwiając prace taksacyjne i eliminując w znacznym stopniu pracochłonny pomiar wyłączeń taksacyjnych. W kolejnych, po urządzaniu definitywnym, cyklach urządzeniowych z uwagi na istniejące już materiały urządzeniowe zastosowanie fotogrametrii do tych celów zmalało. Zapoczątkowano natomiast wykorzystanie fo-

togrametrii (zdjęć wielospektralnych) do oceny stanu zdrowotnego i sanitarnego lasów.

e. Szacowanie strat z tytułu szkodliwego oddziaływania na lasy zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz opracowanie projektów rekultywacji terenów zniekształconych przez przemysł

W lasach znajdujących się pod wpływem szkodliwego oddziaływania gazów (zwłaszcza SO_2) i pyłów emitowanych przez zakłady przemysłowe przeprowadza się — poczynając od 1971 r. — prace związane z ustalaniem stref zagrożenia oraz szacowaniem strat i kosztów przebudowy drzewostanów. Rezultatem tych prac jest operat szacunkowy, stanowiący podstawę do rewindykacji odszkodowań od zakładów przemysłowych. Prace szacunkowe wykonuje się w zasadzie w cyklach 5-letnich; zakres tych prac ma tendencję wzrostową, co łączy się z rozszerzaniem się szkodliwego oddziaływania przemysłu na lasy. Dla terenów zdewastowanych przez przemysł, przeznaczonych w planach przestrzennego zagospodarowania do leśnego zagospodarowania, opracowuje się dokumentację specjalistyczną określającą niezbędne prace dla rekultywacji tych terenów, tj. przywrócenia im charakteru użytkowego.

f. Nadzór autorski

Wykonywany jest w połowie okresu obowiązywania operatu i polega na ocenie zgodności realizacji zadań gospodarczych z założeniami operatu urzędniowego. Prace związane z nadzorem autorskim zostały zapoczątkowane w 1980 r. w zakresie analizy użytkowania lasu i będą kontynuowane w zakresie poszerzonym o analizę odnowienia lasu i zabiegów pielęgnacyjnych.

Wnioski z nadzoru autorskiego stanowią — prócz czynnika stymulacyjnego — instrument kształtowania racjonalnej polityki leśnej na różnych szczeblach decyzyjnych.

g. Prace z zakresu oceny stanu lasu

W celu obiektywnego określenia stanu lasu i dla potrzeb prognostycznych zastosowano po raz pierwszy w historii polskiego leśnictwa wielkopowierzchniową inwentaryzację stanu zdrowotnego i sanitarnego lasu opartą na zasadach statystyki matematycznej — eksperymentalnie na terenie OZLP Szczecinek i Poznań w 1982 r., a powszechnie w całym kraju wg stanu na 30 IX 1983 r.

Dla uchwycenia trendu zmian niezbędne jest powtarzanie wielkopowierzchniowej inwentaryzacji stanu zdrowotnego i sanitarnego lasu do czasu istotnej poprawy stanu lasu w tym zakresie.

h. Aktualizacja stanu lasu oraz organizacja banku danych

Uwzględniając fakt, że dokumentacja urzędniowa sporządzana jest sukcesywnie w ramach 10-letniego (w zasadzie) cyklu urzędniowego, tj. według różnego stanu, zachodzi potrzeba — dla celów planistycznych

i prognostycznych — zaktualizowania stanu powierzchni leśnej i zasobów leśnych na jedną datę. Wymogi te spełnia okresowa aktualizacja uwzględniająca w nawiązaniu do stanu urzędzeniowego: zmiany w stanie posiadania (ruch ziemi), konsekwencje upływu czasu na kształtowanie się struktury wiekowej i wielkości zapasu produkcyjnego (dorost i przyrost miąższości drzewostanów) czas użytkowania lasu.

Aktualizację stanu lasu zapoczątkowano w 1967 r.; dotychczas wykonywano ją również kolejno według stanu na 1 I 1978 r. oraz 1 I 1983 r.

Dane z okresowej aktualizacji stanu lasu oraz wyniki bieżącej inwentaryzacji urzędzeniowej przechowywane są w banku danych, zorganizowanym w Centrum Informatyki Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Bank danych umożliwia uzyskanie — w dowolnym okresie — różnych informacji, z których do najważniejszych — obok wielkości i struktury zasobów drzewnych — należy zaliczyć etatowe wielkości użytkowania rębego i przedrębego.

Możliwość rozszerzenia zakresu gromadzonych w banku danych informacji jest praktycznie nieograniczona.

4. ROZWÓJ STRUKTUR ORGANIZACYJNYCH SŁUŻBY URZĄDZANIA LASU

W miarę wzrostu zakresu rzeczowego i tematycznego oraz rangi prac urzędzeniowych uległy doskonaleniu struktury organizacyjne służby urządzania lasu.

Po II wojnie światowej do 23 XI 1955 r. służba urzędzeniowa była zorganizowana w sekcjach przy dyrekcjach lasów państwowych. Z dniem 23 XI 1955 r. utworzono przedsiębiorstwo p.n. „Biuro Urządzania Lasu i Pomiaru Lasu” jako przedsiębiorstwo wielozakładowe na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym, wchodzącym jednak w skład administracji lasów państwowych. Oddziały Biura Urządzania Lasu i Pomiaru Lasu w liczbie 16 powołane zostały w: Białymstoku, Brzegu, Gdańsku, Gorzowie Wkp., Poznaniu, Lublinie, Łodzi, Opolu, Olsztynie, Przemysłu, Katowicach, Krakowie, Radomiu, Siedlcach, Szczecinku i Toruniu.

Organizacyjne usamodzielnienie i formalne uniezależnienie się Przedsiębiorstwa od administracji lasów państwowych, z równoczesną zmianą nazwy na „Biuro Urządzania Lasu i Projektów Leśnictwa”, nastąpiło z dniem 1 X 1956 r. Oddziały Biura w Opolu, Katowicach, Lublinie i Siedlcach połączone zostały z Oddziałami sąsiadującymi (pozostało 12 Oddziałów Biura).

Z dniem 1 I 1973 r. z uwagi na wyodrębnienie się pionu studialno-projektowego w samodzielne przedsiębiorstwo p.n. „Biuro Studiów i Projektów Lasów Państwowych” (z siedzibą w Łodzi) Przedsiębiorstwo przyjęło nazwę „Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej”. Aktualnie zrzesza ono 13 Oddziałów (z dniem 1 I 1983 r. powołano 13 Oddział Biura w Lublinie).

Należy podkreślić, że samodzielność Biura jest nieodzownym warunkiem zagwarantowania obiektywnego charakteru dokumentacji urzędzeniowej i oparcia polityki leśnej na wiarygodnych przesłankach.

5. PODSUMOWANIE

Kolejne, syntetycznie tylko scharakteryzowane, fazy rozwoju urządzania lasu w 40-leciu Polski Ludowej są wymowną ilustracją wciąż wzrastającego zakresu rzeczowego i tematycznego prac urządzania lasu oraz doskonalenia techniki prac urzędzeniowych opartych na wynikach badań naukowych. Fakt ten jest wynikiem wzrastającego znaczenia planów urządzania lasu jako podstawy racjonalnego gospodarowania w lesie i wykładni polityki leśnej. Obiektywne informacje dotyczące stanu lasu, jego potencjału produkcyjnego i możliwości racjonalnego użytkowania we wszystkich kategoriach własności stanowi dla różnych szczebli decyzyjnych nieodzowny warunek kształtowania prawidłowej polityki leśnej.

Godnym podkreślenia i bez precedensu w historii polskiego leśnictwa jest fakt, że w zasadzie lasy wszystkich kategorii własności mają obecnie dokumentację urzędzeniową, co należy uznać jako największe osiągnięcie służby urządzania lasu w 40-leciu Polski Ludowej.

LITERATURA

1. MLiPD: Instrukcja Urządzania Lasu. Warszawa: PWRiL 1957.
2. MLiPD: Instrukcja urządzania lasu. Warszawa: PWRiL 1970.
3. MLiPT: Instrukcja urządzania lasu. T. 1—4. Warszawa: PWRiL 1980.
4. Materiały archiwalne Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego 14 marca 1984 r.

Краткое содержание

В статье характеризуются отдельные фазы развития лесоустройства в 40-летие Народной Польши. Это развитие характеризует постоянно возрастающий объем лесоустроительных работ и их тематическое развитие. Это является следствием возрастающей роли лесоустройства как основы рационального лесного хозяйства и интерпретации целей и задач лесохозяйственной политики.

В рассматриваемый период произошли принципиальные изменения в технике таксационных работ и преобразования данных лесоустроительной инвентаризации. Введено математическо-статистические методы определения производственного запаса и электронно-вычислительную технику. Были развернуты специальные работы по оценке почв и условий местопроизрастания, а также диагностические потребности удобрения. Лесоустроительные планы были обогащены анализом капиталовложений в области целевой сети лесных дорог, водных мелиораций и инженерной застройки горных потоков, а также жилого и хозяйственного строительства.

Введено крупноплощадную инвентаризацию лесных площадей как инструмент оценки состояния здоровья и санитарного состояния леса. Периодически проводится одновременная актуализация состояния лесной площади и древесных ресурсов.

Реализация принципа повсеместного лесоустройства привела к тому, что все леса независимо от состояния собственности в принципе имеют лесоустроительную документацию, что следует признать за самое важное достижение службы лесоустройства в 40-летие Народной Польши.

Summary

In the paper, the author characterized individual stages of development of forest management in the space of 40 years of People's Poland. This development is distinguished by increasing range and subject of the forest management work. This is a consequence of the increasing role of forest management plans as basis for rational economy and explanation of goals and tasks of forest policy.

Many essential changes took place in the technology of taxation and of processing of inventory data. The methods of mathematical statistics and the electronic data processing have been introduced into practice at the determination of growing stock. Specialistic work concerning the soil and site as well as the requirements of fertilization have been developed. The forest management plans have been enriched with analyses of the investment needs concerning final forest road network, water melioration and steening of torrents, as well as houses and farm buildings.

The large-area inventory has been introduced as instrument of evaluation of the health and sanitary condition of the forests. Data concerning the forest area and the growing stock are periodically brought up to one date.

The realization of the generality of forest management causes that all forests, independently of the ownership structure, in principle have forest management plans, and this should be considered as the greatest achievement of the forest management service in the 40 years of People's Poland.